

Sygn. akt I C 384/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2022 r.

Sąd Okręgowy Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Maria Stelska

Protokolant: Katarzyna Golubińska

porozpoznaniu w dniu 18 stycznia 2022 roku w L.

na rozprawie

sprawy z powództwa M. L. (1) i M. L. (2)

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o ustalenie nieważności umowy i zapłatę ewentualnie o ustalenie ewentualnie o zapłatę

I. ustala, że umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia z 6 czerwca 2007r., nr (...), zawarta pomiędzy M. L. (1) i M. L. (2) a (...) Bankiem S.A. z siedzibą w W. (poprzednikiem prawnym (...) S.A. z siedzibą w W.) – jest nieważna;

II. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów M. L. (1) i M. L. (2) kwotę 92.654,34 zł. (dziewięćdziesiąt dwa tysiące sześćset pięćdziesiąt cztery 34/100) złotych z tytułu spełnionych przez powodów na rzecz pozwanego rat kapitałowo-odsetkowych w wykonaniu nieważnej umowy kredytu hipotecznego z 6 czerwca 2007r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 23 września 2019r. do dnia zapłaty;

III. oddala roszczenia ewentualne w całości;

IV. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów M. L. (1) i M. L. (2) kwotę 8.470,69 (osiem tysięcy czterysta siedemdziesiąt 69/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 384/20

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 17 marca 2020 roku (data stempla pocztowego) skierowanym przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W., powodowie M. L. (2) i M. L. (1) wnieśli o:

1) ustalenie nieważności umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 6 czerwca 2007 roku na podstawie art. 58 k.c. w zw. z art. 189 k.p.c. albo unieważnienia w całości w/w umowy kredytu na podstawie art. 12 ust. 1 pkt. 4 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, a w konsekwencji zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powodów kwoty 92.654,34 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia sporządzenia odpowiedzi na reklamację powodów przez pozwanego tj. od dnia 23 września 2019 roku do dnia zapłaty, na podstawie nieważnej czynności świadczonej przez pozwanego;

ewentualnie w przypadku nieuznania żądania zawartego w pkt. 1a za zasadne:

2) ustalenie nieważności całej umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 6 czerwca 2007 roku na podstawie art. 58 k.c. w zw. z art. 189 k.p.c. albo unieważnienia w całości w/w umowy kredytu na podstawie art. 12 ust. 1 pkt. 4 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym;

ewentualnie w przypadku nieuznania żądania zawartego w pkt. 1 i 2 za zasadne:

3) zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów kwoty 30.775,48 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia sporządzenia odpowiedzi na reklamację powodów przez pozwanego tj. od dnia 23 września 2019 roku – wskutek uznania niektórych postanowień tj. § 1 ust. 3 i 3A oraz § 11 ust. 5 umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) z dnia 6 czerwca 2007 roku za abuzywne w rozumieniu art. 385¹ k.c. i tym samym ustalenie, że są niewiążące wobec powodów na przyszłość;

4) zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Dochodzone roszczenie powodowie wywodzili z faktu zawarcia z pozwanym Bankiem w dniu 6 czerwca 2007 roku umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF na kwotę 120.000 zł. Wskazali, że nigdy nie otrzymali z tytułu zawartej umowy żadnej wypłaty we frankach szwajcarskich. Do dnia wniesienia pozwu dokonywali spłat rat kredytu w wysokości i przy zastosowanym oprocentowaniu zgodnie z zaświadczeniem pozwanego Banku z dnia 27 listopada 2019 roku. Wyjaśnili, iż kwestionowane postanowienia umowne - § 1 ust. 3 umowy, § 1 ust. 3A umowy oraz § 11 ust. 5 umowy – pochodzą w całości z wzorca, którym pozwany posłużył się przy zawieraniu umowy. Postanowienia te nigdy nie stanowiły przedmiotu indywidualnych uzgodnień stron i nie są rezultatem indywidualnych uzgodnień. Powodowie kategorycznie zaprzeczyli, jakoby którekolwiek z postanowień kwestionowanych w niniejszym pozwie było przedmiotem jakichkolwiek negocjacji. Przy zawieraniu umowy nie zostali poinformowani w jaki sposób pozwany Bank ustala wysokość kursów walut oraz w jaki sposób może nastąpić zmiana spreadów. Kwestionowane postanowienia w sposób oczywisty naruszają dobre obyczaje oraz interesy konsumentów i to w stopniu rażącym. W ocenie powodów, zawarta z pozwanym Bankiem przedmiotowa umowa kredytu jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego oraz z art. 69 ust. 1 i 2 Prawa Bankowego, gdyż nie podaje kwoty kredytu ani nie precyzuje w jaki sposób ta kwota będzie ustalona, a także z art. 353¹ k.c. gdyż przyznaje jednej stronie umowy prawo do ułożenia stosunku prawnego wedle własnego uznania (pozew k. 3-25v).

Postanowieniem z dnia 27 marca 2020 roku, Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił wniosek powodów o udzielenie zabezpieczenia roszczenia (postanowienie k. 50).

W odpowiedzi na pozew z dnia 30 lipca 2020 roku (data stempla pocztowego) pozwany (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. domagał się oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictw.

W pierwszej kolejności pozwany podniósł zarzut braku interesu prawnego po stronie powodów do wytoczenia powództwa o ustalenie. W ocenie pozwanego Banku, brak jest podstaw do stwierdzenia abuzywności kwestionowanych przez powoda klauzul w toku kontroli incydentalnej. Nawet w razie ich abuzywności – czemu pozwany się sprzeciwia – brak jest podstaw do eliminacji całej waloryzacji z umowy. Nie istnieją podstawy prawne i faktyczne do tworzenia konstrukcji stanowiącej hybrydę kredytu złotowego oraz kredytu waloryzowanego kursem CHF. Pozwany Bank zakwestionował sam fakt bezpodstawnego wzbogacenia uznając powództwo w całości za oczywiście bezzasadne. Podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powodów w zakresie rat spłaconych na 3 lata przed wniesieniem pozwu (odpowiedź na pozew k. 61-166).

W toku postępowania strony podtrzymywały swoje stanowiska procesowe (protokoły rozpraw k. 292-292v i k. 414-415).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Do 2009 roku kredyty waloryzowane kursem CHF były najbardziej popularnym rodzajem kredytu. Przyczyną popularności takiego rodzaju kredytu było niższe oprocentowanie w stosunku do kredytów ze stawką referencyjną WIBOR 3M tj. kredytów udzielanych w PLN. Kredyt hipoteczny waloryzowany kursem CHF powiązany jest ze stawką LIBOR 3M, bowiem mechanizm ten wynika ze źródeł finansowania – pożyczki podporządkowane i na rynku międzybankowym także są oparte o stawkę LIBOR. Z punktu widzenia pozyskiwania kapitału na akcję kredytową, kredyty waloryzowane są tożsame z kredytami stricto walutowymi. mBank środki na akcje kredytową uzyskiwał na rynku międzybankowym w postaci pożyczek podporządkowanych oraz pożyczek od innych instytucji finansowych. Warunkiem koniecznym uruchomienia kredytu waloryzowanego było złożenie odrębnej pisemnej dyspozycji uruchomienia środków. Dokument wypełniany był przez klienta, który wskazywał datę uruchomienia kredytu / transzy. W przypadku kredytu waloryzowanego kursem CHF saldo oraz harmonogram spłat przygotowywane są w walucie waloryzacji – CHF. Klienci nie mieli wpływu na ustalenie kursu sprzedaży i zakupy waluty, gdyż są to kursy kształtowane przez rynek, zaś o wysokości spreadów decyduje przede wszystkim zmienność kursów, płynność i głębokość rynku. Przez cały okres trwania umowy kredytowej, kredytobiorca jest wystawiony na ryzyko walutowe. Kredyt można było spłacać w walucie obcej – CHF od 2009 roku, czyli 2 lata przed wejściem ustawy antyspreadowej (zeznania świadka D. S. na piśmie k. 308-317).

W dniu 6 czerwca 2007 roku powodowie M. L. (2) i M. L. (1) zawarli z (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. Oddział Bankowości w L., zwanym dalej mBankiem umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF, na podstawie której Bank (kredytodawca) udzielił powodom (kredytobiorcy) kredytu hipotecznego w wysokości 120.000 zł waloryzowanego kursem CHF. Środki z kredytu przeznaczone były na: finansowanie przedpłat na poczet budowy i zakupu od (...) spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) wraz ze spółdzielczym własnościowym prawem do miejsca postojowego (...) położonych w L. przy ulicy (...) (kwota 78.126,00 zł) oraz refinansowanie poniesionych nakładów na zakup przedmiotowego lokalu (kwota 41.784,00 zł) (§ 1ust. 1-3 umowy).

W § 1 ust. 3A umowy określono, że kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 18 maja 2007 roku według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 53.590,56 CHF. Kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania Banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, może być różna od podanej w niniejszym punkcie.

Okres kredytowania wynosił 360 miesięcy tj. od dnia 6 czerwca 2007 roku do dnia 5 czerwca 2037 roku i oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, która w dniu wydania decyzji kredytowej wynosiła 3,45 % w stosunku rocznym. Wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M z dnia 27 kwietnia 2007 roku powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę (...) w wysokości 1,10 %. Zmiana wysokości oprocentowania miała nastąpić w przypadku zmiany stawki bazowej z przedostatniego dnia roboczego poprzedzającego miesiąca o co najmniej 0,10 punktu procentowego w porównaniu do obowiązującej stawki bazowej (§ 1 ust. 4 umowy, § 1 ust. 8 umowy i § 10 ust. 1-3 umowy) (umowa kredytu hipotecznego k. 30-34).

Kredyt został udzielony powodom na ich pisemny wniosek złożony w dniu 26 kwietnia 2007 roku, z kolei decyzja kredytowa o przyznaniu tego kredytu została wydana w dniu 21 maja 2007 roku (wniosek o udzielenie kredytu/ pożyczki (...) hipoteczny k. 181-187, decyzja kredytowa k. 191-192).

Powodowie M. L. (1) i M. L. (2) wraz z wnioskiem kredytowym, podpisali w dniu 26 kwietnia 2007 roku oświadczenie, że przedstawiciel (...) Banku S.A. przedstawił im w pierwszej kolejności ofertę kredytu/ pożyczki hipotecznej w polskim złotym. Po zapoznaniu się z tą ofertą zdecydowali, iż dokonują wyboru oferty kredytu/ pożyczki hipotecznej

denominowanej w walucie obcej mając pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, a w szczególności tego, że niekorzystna zmiana kursu waluty spowoduje wzrost comiesięcznych rat spłaty kredytu/pożyczki hipotecznej oraz wzrost całego zadłużenia. Ponadto, zostali poinformowani przez przedstawiciela (...) Banku S.A. o jednoczesnym ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej polegającym na tym, że w wyniku niekorzystnej zmiany stopy procentowej może ulec zwiększeniu comiesięczna rata spłaty kredytu/ pożyczki oraz wartość całego zaciągniętego zobowiązania. W oświadczeniu wskazano, że powodowie są świadomi ponoszenia obu rodzajów ryzyk, związanych z wybranym przez nich produktem kredytowym. Przedstawiciel (...) Banku poinformował powodów również o kosztach obsługi kredytu w wypadku niekorzystnej zmiany kursu walutowego oraz zmiany stopy procentowej tj. o możliwości wzrostu raty kapitałowo – odsetkowej. Informacje te zostały przedstawione w postaci symulacji wysokości rat kredytu (oświadczenia k. 189-190).

W dniu 26 kwietnia 2007 roku M. L. (2) podpisał oświadczenie, że został poinformowany przez pracownika (...) Banku S.A. o ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej polegającym na tym, że w wyniku niekorzystnej zmiany procentowej może ulec zwiększeniu comiesięczna rata spłaty kredytu/ pożyczki oraz wartość całego zaciągniętego zobowiązania. Nadto jest świadomy ponoszenia tego rodzaju ryzyka, związanego z wybranym przez niego produktem kredytowym. W oświadczeniu wskazano, że pracownik (...) Banku S.A. poinformował również o kosztach obsługi kredytu w wypadku niekorzystnej zmiany stopy procentowej tj. o możliwości wzrostu raty kapitałowo- odsetkowej. Informacje te zostały przedstawione w postaci symulacji wysokości rat kredytu (oświadczenie k. 188).

W dniu 25 czerwca 2007 roku powodowie M. L. (1) i M. L. (2) złożyli wniosek o wypłatę 80.937,00 zł transzy/ odblokowanie środków kredytu przeznaczonych na finansowanie przedpłat na poczet budowy i zakupu od (...) spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) wraz ze spółdzielczym własnościowym prawem do miejsca postojowego (...) położonych w L. przy ulicy (...) (kwota 78.126,00 zł) oraz refinansowanie poniesionych nakładów na zakup przedmiotowego lokalu (kwota 41.874,00 zł) (wniosek o wypłatę transzy kredytu/ odblokowanie środków kredytu k. 193). W dniu 25 czerwca 2007 roku uruchomiono kredyt w kwocie 53.636,08 CHF (potwierdzenie uruchomienia kredytu k. 194).

Kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo- odsetkowych, w terminach i kwotach zawartych w Harmonogramie spłat, który stanowi załącznik (...) i integralną część umowy i jest doręczany Kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu. Harmonogram spłat jest sporządzany w CHF (§ 11 ust. 1-2 umowy).

W § 11 ust. 5 umowy wskazano, że raty kapitałowo- odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

Prawne zabezpieczenie kredytu stanowiły:

- 1) hipoteka kaucyjna do kwoty 180.000 zł ustanowiona na nieruchomości położonej w L. przy ulicy (...), stanowiącej własność M. L. (2), dla której Sąd Rejonowy w Lublinie Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...);
- 2) przelew na rzecz (...) praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości obciążonej hipoteką określoną w w/w punkcie na kwotę nie niższą niż 175.000 zł;
- 3) przelew na rzecz (...) praw z umowy ubezpieczenia na życie zawartej przez Kredytobiorców na kwotę nie niższą niż 120.000 zł (§ 3 ust. 1, 2 i 4 umowy).

Prawne zabezpieczenie kredytu na okres przejściowy do czasu przedłożenia w (...) odpisu księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającego prawomocny wpis hipoteki położonej w L. przy ulicy (...) ustanowionej na rzecz (...) stanowiły: ubezpieczenie spłaty kredytu w (...) S.A. oraz cesja wierzytelności na rzecz (...) z tytułu wniesionego wkładu

budowlanego/ przedpłat na poczet nabycia nieruchomości do czasu zakończenia inwestycji. Termin przedstawienia odpisu z prawomocnie wpisaną hipoteką na rzecz (...) określono na dzień 15 grudnia 2008 roku (§ 3 ust. 6 i 7 umowy).

W § 23 umowy, Kredytobiorcy oświadczyli, że w zakresie roszczeń (...) wynikających z umowy dobrowolnie poddają się egzekucji prowadzonej według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego do wysokości 240.000 zł obejmującej kwotę długu wraz z odsetkami oraz koszty sądowe i wszelkie inne koszty i wydatki niezbędne do celowego dochodzenia praw (...). Bank był uprawniony do wystąpienia o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, najpóźniej w terminie trzech lat od dnia rozwiązania umowy.

Integralną część umowy stanowił „Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...)”. Kredytobiorca oświadczył, że zapoznał się z niniejszym dokumentem i uznaje jego wiążący charakter (§ 26 ust. 1 umowy).

W § 29 umowy Kredytobiorcy oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje. Kredytobiorcy są świadomi, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikających z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na zwrot kosztów obsługi kredytu. Kredytobiorcy oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów obowiązującymi w (...) oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu i w pełni je akceptują (umowa kredytu hipotecznego k. 30-34).

W dniu 22 października 2007 roku powodowie M. L. (1) i M. L. (2) złożyli wniosek o wypłatę 36.063,00 zł transzy/ odblokowanie środków kredytu przeznaczonych na finansowanie przedpłat na poczet budowy i zakupu od (...) spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) wraz ze spółdzielczym własnościowym prawem do miejsca postojowego (...) położonych w L. przy ulicy (...) (kwota 78.126,00 zł) oraz refinansowanie poniesionych nakładów na zakup przedmiotowego lokalu (kwota 41.874,00 zł) (wniosek o wypłatę transzy kredytu/ odblokowanie środków kredytu k. 195).

Powodowie przed zawarciem umowy kredytowej nie otrzymali jej projektu celem zapoznania się. W dniu podpisywania umowy kredytu, otrzymali umowę kredytu według ustalonego wzorca oraz plik dokumentów do podpisania. Przeczytali umowę, skupili się na sprawdzeniu danych osobowych, kwoty kredytu wyrażonej w złotych oraz ustalonej uprzednio marży. Ze względu na obszerność treści nie przeczytali Regulaminu załączonego do umowy. Czuli presję czasu, gdyż kolejni klienci Banku oczekiwali na obsługę. Brak podpisu na jednym z załączników skutkowałby odmową udzielenia kredytu. Powodowie nie mieli możliwości negocjowania postanowień zawartych w umowie kredytu oraz w załączonych do niej załącznikach. M. L. (1) i M. L. (2) podpisali oświadczenie o zapoznaniu ich przez pracownika Banku z kwestią ryzyka kursowego. Byli przekonani, że otrzymują kredyt w złotówkach, gdyż tylko o złotówkach była mowa. Pracownik Banku nie poinformował powodów, w jaki sposób ustalany jest kurs CHF. Nie wyjaśnił na czym polega ryzyko kursowe oraz spread walutowy. Nie przedstawił także symulacji wpływu wzrostu kursu franka CHF na raty kredytu i saldo, a także danych historycznych dotyczących CHF. Wielokrotnie zapewniał powodów o stabilności waluty franka szwajcarskiego, bezpieczeństwie produktu, gdzie rata kredytu może nieznacznie wzrosnąć. Powodowie nie mieli wpływu na ustalenie kursu franka szwajcarskiego. Wybrali ofertę kredytu w pozwanym Banku, gdyż była ona znacznie korzystniejsza niż w Banku (...), do którego udali się wcześniej. Skorzystali z promocji zero prowizji. Mieli pełne zaufanie do Banku jako instytucji publicznej (zeznania M. L. (2) k. 292-292v wraz z transkrypcją k. 337-346 oraz k. 414 w znacznikach czasowych: 00:09:44 – 00:11:35, nagranie rozprawy k. 417, zeznania M. L. (1) k. 292v wraz z transkrypcją k. 346v-348 oraz k. 414v w znacznikach czasowych: 00:11:37 – 00:12:02, nagranie rozprawy k. 417).

W dacie zawarcia umowy kredytowej z dnia 6 czerwca 2007 roku M. L. (2) posiadał wykształcenie ekonomiczne, ukończył studia na kierunku marketing i zarządzanie. Znane mu było pojęcie „przewalutowanie”. Jednakże nie wiedział, po jakim kursie będzie następowało przeliczenie raty kredytu, a także czy stosowany przez pozwanego Bank kurs franka szwajcarskiego jest kursem rynkowym.

Na dzień 28 listopada 2019 roku powodowi pozostała do spłaty kwota 136.332,07 zł, w tym kapitał 34.287,01 CHF i odsetki 5,19 CHF (zaświadczenie k. 44).

Powodowie regularnie spłacają kredyt. Na dzień 16 grudnia 2021 roku spłacili kredyt w kwocie około 116.000 zł. Czują się poszkodowani przez pozwanego Bank. Mają świadomość i zgadzają się na wszelkie konsekwencje wynikające z ewentualnego unieważnienia umowy kredytowej (zeznania M. L. (2) k. 292-292v wraz z transkrypcją k. 337-346 oraz k. 414 w znacznikach czasowych: 00:09:44 – 00:11:35, nagranie rozprawy k. 417, zeznania M. L. (1) k. 292v wraz z transkrypcją k. 346v-348 oraz k. 414v w znacznikach czasowych: 00:11:37 – 00:12:02, nagranie rozprawy k. 417).

W okresie od dnia 25 czerwca 2007 roku do dnia 26 grudnia 2019 roku powodowi z tytułu przedmiotowej umowy kredytu spłacili kwotę 92.654,34 zł (raty kapitałowe – 71.394,38 zł i raty odsetkowe – 21.259,96 zł) tj. 27.976,13 CHF (raty kapitałowe – 20.570,65 CHF i raty odsetkowe – 7.405,48 CHF). Wartość spłaconych rat kapitałowo – odsetkowych w powyższym okresie wynosi 27.329,58 CHF, zaś różnica między kursami stosowanymi przez pozwanego Bank a kursami średnimi Narodowego Banku Polskiego wynosi 646,55 CHF. W opinii biegłego z zakresu księgowości, rachunkowości, analizy i wyceny przedsiębiorstw, w okresie od dnia 26 czerwca 2007 roku do dnia 26 grudnia 2019 roku wartość kapitału podlegającego spłacie wynosiła 44.594,51 zł, natomiast odsetki należne za ten okres powinny wynosić 15.986,09 zł, co łącznie daje kwotę 60.580,60 zł. Z historii wpłat zawartej w aktach sprawy wynika, że powodowie wpłacili w powyższym okresie kwotę 92.654,34 zł, przy czym wartość spłaconego kapitału wynosiła 71.394,38 zł, a wartość spłaconych odsetek wynosiła 21.259,96 zł. Nadpłacona kwota łącznie wynosi 32.073,74 zł (26.799,87 zł – kapitał, 5.273,87 zł – odsetki). Wartość kapitału pozostałego do spłaty na dzień 26 grudnia 2019 roku powinna wynosić 75.405,49 zł. Biegły wskazał, że podstawą oprocentowania kredytów złotych jest stopa referencyjna WIBOR. Przyjmowanie zasady, że kredyty udzielone w PLN mogą być objęte odsetkami ustalonymi z wykorzystaniem wskaźnika LIBOR jest działaniem przynoszącym szkodę kredytodawcy i na polskim rynku kredytowym w żadnym banku nie były dostępne kredyty o takiej konstrukcji ekonomicznej. Podkreślił, że dla banku uznanie kredytu indeksowanego w CHF za kredyt udzielony w PLN wiązać się będzie z wystąpieniem straty (zaświadczenie k. 40-43, opinia ekonomiczna wraz z załącznikami k. 350-380).

Pismem z dnia 9 września 2019 roku, powodowie M. L. (1) i M. L. (2) reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika wezwali pozwanego – (...) Banku S.A. wydział Obsługi Klientów w Ł. do podjęcia negocjacji w terminie 30 dni od otrzymania niniejszego wezwania mających na celu zmianę postanowień umowy kredytowej nr (...) z dnia 6 czerwca 2007 roku w następujący sposób:

- 1) poprzez ukształtowanie odpowiednich jej zapisów zgodnie z warunkami udzielania przez Bank (...) kredytów złotych tj. konwersję tejże umowy;
- 2) rozliczenie umowy kredytowej według zasad umowy kredytu hipotecznego udzielonego w złotych (PLN), obowiązujących w Banku (...) przy założeniu, że suma kwoty kredytu wynosiła 120.000 zł oraz z zachowaniem zmiennego oprocentowania ustalonego w umowie kredytowej;
- 3) określenie wysokości pozostających do spłaty rat według zasad kredytu złotowego, obowiązującego w Banku (...);
- 4) zapłatę dotychczas nienależnie pobranych przez Bank (...) świadczeń w wysokości 26.680,82 zł oraz nadpłaconych różnic kursowych (spreadów) w wysokości 2.393,01 zł (wezwanie k. 35-37).

W odpowiedzi na powyższe, pismem z dnia 23 września 2019 roku pozwany (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. poinformował powodów, że wezwanie do zapłaty 29.073,43 zł rozpatrzył negatywnie (pismo k. 38-39).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim na podstawie powołanych dokumentów związanych z zawarciem umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF znajdujących się w aktach sprawy, a składanych przez strony postępowania. Dokumenty te nie stały się one przedmiotem zarzutów stron niniejszego postępowania, co do ich autentyczności i rzetelności. Sąd nie dopatrywał się również jakichkolwiek podstaw do zakwestionowania ich mocy dowodowej z urzędu. W konsekwencji, ta kategoria dowodów została w całości

obdarzona walorem wiarygodności i uwzględniona w toku rekonstrukcji stanu faktycznego sprawy. W ocenie Sądu, wymienione w treści pism stron orzeczenia sądów powszechnych, Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości UE stanowiły wyłącznie wzmocnienie argumentacji strony je powołującej, rozwinięcie zajętogo w sprawie stanowiska.

Przy ustalaniu stanu faktycznego Sąd oparł się także na zeznaniach powodów, które uznał w całości za wiarygodne. W ocenie Sądu powodowie w sposób szczery i spontaniczny przedstawili okoliczności zawarcia przedmiotowej umowy kredytowej. Zeznania te były spójne, logiczne i zgodne z dokumentami przedłożonymi do sprawy. M. L. (2) był przekonany, że przedmiotowa umowa kredytu dotyczy kredytu złotowego, gdyż kwota kredytu została wyrażona w złotych, a konstrukcja umowy (waloryzowany kursem CHF) stanowiła najkorzystniejszą dla powodów ofertę. Powodowie byli zapewniani o bezpieczeństwie waluty franka szwajcarskiego. Mieli zaufanie do pozwanego Banku jako instytucji zaufania publicznego i wierzyli, że została im zaproponowana najkorzystniejsza oferta. W swoich zeznaniach powódka M. L. (1) potwierdziła zeznania powoda oraz wskazała, że brak podpisu któregośkolwiek z załączników umowy skutkowało odmową udzielenia kredytu. Powodowie wskazali również, że mają świadomość konsekwencji stwierdzenia nieważności umowy.

Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowania zeznań świadka D. S. (zeznania na piśmie k. 308-317). Jednakże czyniąc na ich podstawie ustalenia faktyczne należało pamiętać, iż świadek opisał najpopularniejszy rodzaj kredytów wśród kredytobiorców do 2009 roku oraz przyczynę ich popularności, a także ogólną procedurę ich udzielania, w tym obowiązków pracowników banku w zakresie udzielania klientom informacji i wyjaśnień w ramach procedury zaciągania kredytów waloryzowanych. Świadek nie miał natomiast żadnego kontaktu z powodami i w żaden sposób nie uczestniczył w procesie zawierania przez nich w/w umowy kredytowej. Dlatego też zeznania świadka posłużyły wyłącznie ustaleniu praktyki bankowej związanej z udzielaniem kredytów hipotecznych waloryzowanych kursem CHF, rodzajów kredytów dostępnych w ofercie banku oraz obowiązków pracowników banku w zakresie udzielania klientom informacji i wyjaśnień w ramach procedury zaciągania tego rodzaju kredytów.

Na wniosek stron, Sąd dopuścił i przeprowadził dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu bankowości i rachunkowości – G. K.. Opinia złożona przez biegłego została sporządzona w sposób rzeczowy, rzetelny oraz przekonywujący, w oparciu o wiedzę fachową. Co istotne, jest ona jasna i klarowna. Sąd nie dostrzegł w niej błędów logicznych, niezgodności z doświadczeniem życiowym czy też niespójności z pozostałym, uznanym przez Sąd za wiarygodny, materiałem dowodowym. Wnioski wyciągnięte przez biegłego nie były dowolne, lecz logicznie uzasadnione i niesprzeczne z pozostałymi dowodami. Pełnomocnik powodów nie kwestionował opinii biegłego w zakresie świadczeń spełnionych przez powodów oraz wysokości nadpłaty. Co do pozostałych wyliczeń biegłego podtrzymywał swoje stanowisko przedstawione w piśmie procesowym z dnia 16 czerwca 2021 roku (protokół rozprawy k. 414-415). Z kolei pełnomocnik pozwanego Banku zakwestionował opinię biegłego w zakresie, w jakim jest ona sprzeczna z twierdzeniami we wcześniejszych pismach procesowych (pismo procesowe k. 389-392).

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, a także ustalenia stanu faktycznego w sprawie były: wyliczenie sumy spłaty kredytu oraz nadpłat poniesionych wskutek stosowania klauzul indeksacyjnych (k.46-46v), wydruk z systemu bankowego Banku (...) (k.402) – złożone przez powodów oraz protokół z zeznań świadka M. D. złożonych na rozprawie w dniu 5 kwietnia 2019 roku w sprawie rozpatrywanej przez Sąd Rejonowy dla Łodzi- Śródmieścia sygn. akt III C 1071/18 (k.171-175), pismo Okólne (...) PJM (...) Działalność kredytowa i gwarancyjna w sprawie wprowadzenia zmian do oferty produktowej (...) w zakresie (...) hipotecznych wraz z załącznikiem (...) (k.205-214), pismo Okólne (...) (...) Działalność kredytowa i gwarancyjna w sprawie wprowadzenia zmian do oferty produktowej (...) w zakresie (...) hipotecznych wraz z załącznikiem (...) – aneks dotyczący zmiany waluty spłaty kredytów i pożyczek waloryzowanych (k.215-218), pismo Okólne (...) (...) Działalność kredytowa i gwarancyjna w sprawie zmian w produktach, kredyty i pożyczki hipoteczne dla osób fizycznych udzielane w ramach (...) hipotecznych wraz z załącznikiem (...) – aneks do umów kredytu hipotecznego (...) waloryzowanych kursem waluty obcej (CHF/USD/EUR/ (...)) (k.219-222), informacja dla klienta – Rekomendacja S (II) w (...) z dnia 30 czerwca 2009 roku, wydruk ze strony internetowej Banku (k.223-224), artykuł dotyczący zniesienia minimalnego kursu wymiany franka szwajcarskiego (k.225-226), sprawozdanie finansowe Banku za 2007 rok (k.227-237), sprawozdanie Zarządu Banku z działalności za 2007 rok (k.238-248v), pismo Banku do Prezesa UOKiK z dnia 13 kwietnia 2015 roku (k.249-252), analiza prof. A. R. „Tabela

kursowa (...) – metodyka oraz analiza porównawcza” (k.253-277v), tabela kursów walut obcych Banku z dnia 12 marca 2009 roku godz. 14:25 (k.278-279), tabela nr (...) z dnia 12 marca 2009 roku (k. 280), stanowisko Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego/ Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2016 roku (k. 281-282) i stanowisko Prezesa (...) z dnia 16 czerwca 2016 roku wraz z załącznikiem (k.283-287) – złożone przez pozwanego Bank. W ocenie Sądu powyższe dokumenty stanowiły jedynie wzmocnienie argumentacji każdej ze stron, rozwinięcie zajętego w sprawie stanowiska. Nie były istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo główne o ustalenie nieważności umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 6 czerwca 2007 roku oraz o zapłatę kwoty 92.654,34 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia sporządzenia odpowiedzi na reklamację powodów przez pozwanego tj. od dnia 23 września 2019 roku do dnia zapłaty zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Wobec uznania zasadności żądań głównych, brak było podstaw do rozpoznawania zgłoszonego w pozwie żądania ewentualnego.

W niniejszej sprawie okolicznością bezsporną między stronami był fakt zawarcia w dniu 6 czerwca 2007 roku umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF. Spór sprowadzał się do ustalenia, czy przedmiotowa umowa jest ważna, mając na uwadze treść art. 69 Prawa bankowego w związku z art. 58 § 1 k. c., a w konsekwencji czy zasadne jest roszczenie powodów o zapłatę kwoty 92.654,34 zł tytułem zwrotu wszystkich uiszczonych przez powodów na rzecz pozwanego Banku świadczeń oraz ustalenia czy umowa zawiera w swej treści postanowienia niedozwolone i jaki mają one wpływ na przedmiotową umowę.

Oceniając zawarte w pozwie żądanie ustalenia nieważności umowy kredytu, jak również podniesiony przez pozwanego w odpowiedzi na pozew zarzut braku interesu powodów w wytoczeniu niniejszego powództwa, należało w pierwszej kolejności zbadać, czy strona powodowa posiada w ogóle interes prawny w formułowaniu tegoż żądania.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy na w tym interes prawny. Kluczowe znaczenie w zakresie powołanego przepisu przypisać należy zatem interesowi prawnemu, gdyż bez jego istnienia nie jest możliwe ustalenie prawa lub stosunku prawnego. Dlatego też Sąd jest obowiązany badać ten interes prawny w każdym stanie sprawy, niezależnie od uznania żądania pozwu przez pozwanego ani od przyznania przez niego okoliczności faktycznych.

Powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może być uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania twierdzeń powoda. Wykazanie zaś drugiej z tych przesłanek decyduje o kwestii zasadności powództwa.

Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. istnieje wówczas, gdy zachodzi niepewność stanu prawnego lub prawa, powodująca potrzebę ochrony prawnej. Niepewność ta musi mieć przy tym charakter obiektywny, a to występuje tylko wtedy, gdy zachodzi według rozumnej oceny sytuacji. Interes prawny powoda musi być ponadto zgodny z prawem, z zasadami współżycia społecznego oraz z celem, któremu ma służyć (zob. wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 27 czerwca 2001 roku, II CKN 898/00, L.). Może on wynikać zarówno z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda, jak i zapobiegać temu zagrożeniu. Powództwo oparte na art. 189 k.p.c. musi być zatem celowe, bo ma spełniać realną funkcję prawną. Ocena istnienia interesu musi uwzględniać to, czy wynik postępowania doprowadzi do usunięcia niejasności i wątpliwości co do danego stosunku prawnego i czy definitywnie zakończy spór na wszystkich płaszczyznach tego stosunku lub mu zapobiegnie, a więc czy sytuacja powoda zostanie jednoznacznie określona. Interes prawny wyrażający się w osiągnięciu konkretnych skutków prawnych w zakresie usunięcia niepewności sytuacji prawnej powoda musi być analizowany przy założeniu uzyskania orzeczenia pozytywnego oraz przy analizie, czy w razie wyroku negatywnego może on osiągnąć tożsamy skutek w zakresie ochrony swej sfery prawnej w innej

drodze, za pomocą wniesienia powództwa na innej podstawie prawnej (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 października 2018 roku, I ACa 623/17, L.).

Skuteczne powołanie się na interes prawny wymaga wykazania, że oczekiwane rozstrzygnięcie wywoła takie skutki w stosunkach między stronami, w następstwie których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie, a tym samym zostanie wyeliminowane ryzyko naruszenia w przyszłości ich praw (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2002 roku, II CKN 919/99, 18 marca 2011 roku, III CSK 127/10 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2014 roku, III CZP 121/13, L.).

Podkreślenia wymaga fakt, że interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni stronie powodowej ochronę jej prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. W przypadku, gdy sporem o świadczenie nie będą mogły (ze swej natury) być objęte wszystkie uprawnienia istotne z perspektywy ochrony sfery prawnej powoda, przyjąć należy, że powód ma interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c., co w szczególności dotyczy żądania ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, obowiązku świadczenia, lecz dotyczą także innych aspektów sfery prawnej powoda (np. wpływają na określenie treści praw i obowiązków powodów jako dłużników pozwanego) (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 9 czerwca 2021 roku, V ACa 127/21, L.).

W ocenie Sądu, powodowi przysługuje interes prawny do wytoczenia powództwa o istnienie nieważności umowy kredytu. Usunięcie wszelkich niepewności związanych z wykonaniem przez powodów przedmiotowej umowy kredytowej jest możliwe jedynie za pomocą powództwa o ustalenie. Zawarta pomiędzy stronami umowa kredytowa wygenerowała długoterminowy stosunek prawny (do dnia 5 czerwca 2037 roku), który nie został dotychczas wykonany. Wprawdzie powodowie wystąpili również z roszczeniem o zapłatę w oparciu o treść art. 410 k.c., jednakże uwzględnienie roszczeń o zapłatę nie reguluje w sposób definitywny wzajemnych relacji stron opartych na spornym stosunku prawnym. Stwierdzenie nieważności umowy przesądza nie tylko o możliwości domagania się zwrotu już spełnionych świadczeń, ale rozstrzyga również w sposób ostateczny o braku obowiązku spełniania na rzecz banku rat kredytu w przyszłości. Nie sposób przyjąć, aby możliwość wytoczenia powództwa o dalsze świadczenia pozbawiła powodów interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieważności umowy, z której wynikają obowiązki na przyszłość. Dodatkowo za istnieniem interesu prawnego po stronie powodów przemawia również okoliczność ustanowienia hipoteki kaucyjnej do kwoty 180.000 zł ustanowionej na nieruchomości stanowiącej własność M. L. (3), dla której Sąd Rejonowy w Lublinie Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...). Stwierdzenie nieważności umowy umożliwi powodowi uwolnienie się od towarzyszących kredytowi, opisanych w ustalonym stanie faktycznym zabezpieczeń. Podnieść należy, że dopóki strony wiąże umowa kredytowa, powodowie nie mogą domagać się przeliczenia kredytu na złotówki, czy też rozliczenia umowy. Jedynie ustalenie, że zaskarżona umowa jest nieważna, bądź określone postanowienia umowne nie wiążą strony, pozwoli na zaktualizowanie żądań. Interes prawny powodów w wytoczeniu takiego powództwa jest więc niewątpliwy, albowiem uzyskanie orzeczenia stwierdzającego nieważność umowy i niwelującego jej skutki *ex tunc*, ma istotny charakter w związku ze spłacaniem przez nich kredytu (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13 stycznia 2021 roku, I ACa 973/20, L.).

Sąd podziela stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2015 roku (V CSK 640/14, L.) zgodnie z którym: „powód zachowuje interes prawny do wytoczenia powództwa o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego, mimo przysługującego mu powództwa o świadczenie lub mimo wytoczenia przeciwko niemu takiego powództwa przez stronę przeciwną na podstawie spornego stosunku prawnego, jeżeli z tego stosunku wynikają jeszcze inne lub dalej idące skutki, których dochodzenie w drodze powództwa o świadczenie nie jest możliwe lub nie jest jeszcze aktualne. W takim wypadku tylko powództwo o ustalenie nieistnienia tego stosunku prawnego może w sposób definitywny rozstrzygnąć niepewną sytuację prawną powoda i zapobiec także na przyszłość możliwym sporom, a tym samym w sposób pełny zaspokoić jego interes prawny”.

W świetle powyższych okoliczności i rozważań, interes powodów w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego z uwagi na nieważność umowy, która jest jeszcze w trakcie wykonywania, nie budzi wątpliwości.

Przechodząc do podnoszonych przez powodów argumentów dotyczących nieważności umowy kredytowej z dnia 6 czerwca 2007 roku, w pierwszej kolejności należy wskazać, że zgodnie z treścią art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku- Prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przedmiotowej umowy (tj. z dnia 13 maja 2002 roku- Dz. U. Nr 72, poz. 665) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu (ust. 1). Stosownie do ust. 2 art. 69 Prawa bankowego umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystywania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Umowa kredytu jest umową nazwaną, dwustronnie zobowiązującą. Z jednej strony bank zobowiązany jest do oddania do dyspozycji drugiej strony kwoty kredytu, a jednocześnie staje się uprawniony do oddanej do dyspozycji kredytobiorcy kwoty. Z drugiej, kredytobiorca ma prawo domagać się od banku wypłaty kredytu, a potem obciąża go obowiązkiem zwrotu oddanej do jego dyspozycji kwoty. Wobec nałożenia na kredytobiorcę obowiązku zapłacenia bankowi odsetek oraz prowizji, które mają charakter wynagrodzenia za korzystanie ze środków pieniężnych banku, umowa kredytu jest odpłatna. Jest też umową konsensualną, bowiem dochodzi do skutku w wyniku samego uzgodnienia przez strony jej podstawowych postanowień. Przedmiotem kredytu musi być określona kwota pieniężna. W umowie muszą zostać określone także zasady spłaty sumy kredytu.

Wskazać należy, że kredyt udzielony powodom był kredytem indeksowanym kursem waluty obcej, bowiem został udzielony i wypłacony w walucie polskiej, przy czym na dzień uruchomienia kredytu kwota kapitału kredytu przeliczona została na walutę obcą (według bieżącego kursu wymiany walut), która to kwota stanowiła następnie podstawę ustalania wysokości rat kapitałowo – odsetkowych. Wysokość kolejnych rat kapitałowo – odsetkowych określana jest zatem w walucie obcej, ale ich spłata dokonywana jest w walucie polskiej po przeliczeniu według kursu wymiany walut na dany dzień spłaty rat kredytu. Podnieść należy, że oddanie do dyspozycji kredytobiorcy oznaczonej kwoty środków pieniężnych jest głównym świadczeniem banku z tytułu umowy kredytu i stanowi essentialia negotii tej umowy.

W okresie zawierania przez powodów przedmiotowej umowy kredytu – 6 czerwca 2007 roku - Prawo bankowe nie przewidywało możliwości udzielania kredytów denominowanych i indeksowanych. Dopiero ustawą o zmianie ustawy- Prawo bankowe oraz niektórych ustaw z 29 lipca 2011 roku (Dz. U. Nr 165 poz. 984), która weszła w życie 26 sierpnia 2011 roku - dodany został zapis art. 69 ust. pkt. 4a (zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu). Nadto do art. 69 dodano ust. 3 zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. W tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd o dopuszczalności umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej – franka szwajcarskiego (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2015 roku, IV CSK 362/14 oraz z dnia 22 stycznia 2016 roku, I CSK 1049/14, L.).

W ocenie Sądu przedmiotowa umowa kredytu nie określa precyzyjnie kwoty udzielonego kredytu.

Wskazać należy, że zgodnie z treścią art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba, że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest również czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.). Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy, co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (art. 58 § 3 k.c.).

Sprzeczność czynności prawnej z ustawą polega (w najogólniejszym ujęciu) na tym, że indywidualna i konkretna „norma” postępowania wynikająca z czynności prawnej koliduje z normą generalną i abstrakcyjną wynikającą z ustawy. Sprzeczność taka występuje przede wszystkim wtedy, gdy czynność nie respektuje zakazu ustawowego oraz gdy nie zawiera treści lub innych elementów objętych nakazem wynikającym z normy prawnej. Przez czynność prawną mającą na celu obejście ustawy należy natomiast rozumieć czynność wprawdzie nieobjętą zakazem ustawowym, ale przedsięwziętą w celu osiągnięcia skutku zakazanego przez ustawodawcę. Czynność mająca na celu obejście ustawy zawiera pozór zgodności z ustawą, ponieważ jej treść nie zawiera elementów wprost sprzecznych z ustawą, ale skutki, które wywołuje i które objęte są zamiarem stron naruszają zakazy lub nakazy ustawowe (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 23 lutego 2006 roku, II CSK 101/05, L.). Jako podstawowy wyróżnik obejścia prawa należy więc przyjąć zaistnienie okoliczności, które prowadzą, za pomocą legalnych działań, do sytuacji prawnej sprzecznej z obowiązującymi przepisami, a także należałoby znaleźć normę prawną, która wynikałaby z przepisów prawa i była wskutek powyższych działań naruszona.

Oceniając ważność czynności prawnej nie można przypisywać dominującego znaczenia ani okolicznościom poprzedzającym zawarcie umowy, ani sposobowi jej wykonania. W konsekwencji nie miało znaczenia, czy kurs zastosowany przez pozwanego przy przeliczeniach wypłaconej kwoty kredytu na CHF i kursy użyte przy wyliczaniu kolejnych rat w okresie objętym sporem były kursami rynkowymi, gdyż o ważności umowy orzeka się oceniając jej treść i cel z daty zawarcia umowy, a nie sposób jej faktycznego wykonania.

Skoro powodowie podnieśli zarzut nieważności umowy warto przypomnieć na czym polega umowa, a szerzej zobowiązanie. Stosownie do treści art. 353 § 1 k.c. zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie spełnić. Zgodnie z treścią art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swojego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współzycia społecznego. Istotą umowy jest zatem złożenie przez strony zgodnych oświadczeń woli, których treść określa prawa i obowiązki stron. Umowa powstaje, gdy zostanie uzgodniony katalog istotnych dla danej umowy obowiązków stron i odpowiadających im uprawnień. W konsekwencji nie jest dopuszczalne, aby postanowienia umowne dawały jednej ze stron uprawnienie do kształtowania według swojej woli zakresu obowiązków drugiej strony. Było by to sprzeczne z naturą umowy.

Zasadniczym elementem każdego zobowiązania umownego jest możliwość obiektywnego i dostatecznie dokładnego określenia świadczenia, zaś istotą umowy jest złożenie przez strony zgodnych oświadczeń woli, których treść określa prawa i obowiązki stron. Zatem nie jest dopuszczalne, aby postanowienia umowne dawały jednej ze stron uprawnienie do kształtowania według swojej woli zakresu obowiązków drugiej strony, gdyż byłoby to sprzeczne z naturą umową (zob. uchwałę Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 1991 roku, sygn. akt. III CZP 15/91, L.). Z kolei w uchwale z dnia 6 marca 1992 roku w sprawie III CZP 141/91 Sąd Najwyższy stwierdził, że „dowolne określanie wysokości odsetek w czasie trwania stosunku prawnego jest sprzeczne z zasadami słuszności kontraktowej i w konsekwencji dla skutecznego zastrzeżenia możliwości jednostronnej zmiany tych odsetek zastrzeżł konieczność wskazania konkretnych okoliczności, od których ta zmiana jest uzależniona. Bez tego warunku umowa byłaby nieważna ze względu na naruszenie zasad współzycia społecznego”.

W ocenie Sądu, w treści przedmiotowej umowy pojawiły się postanowienia rażąco naruszające równowagę kontraktową stron, a dotyczą one waloryzacji.

W sytuacji określenia wysokości świadczenia w wyniku waloryzacji należy przyjąć, że miernik wartości służący teź waloryzacji (indeksacji, czy denominacji), powinien być określany w sposób precyzyjny. To znaczy taki, aby możliwe było jego obiektywne oznaczenie. W przeciwnym razie nie zostanie spełniony wymóg oznaczoności świadczenia. Pozostawienie jednej ze stron możliwości swobodnego kształtowania wskaźnika waloryzacji skutkowałoby w istocie brakiem określenia wysokości świadczenia, a zatem brakiem uzgodnienia tego elementu umowy.

W przedmiotowej umowie kredytu wysokość świadczenia powodów została określona w ten sposób, że kwotę kredytu przeliczano najpierw z PLN na CHF, po kursie wskazanym przez Bank, uzyskując równowartość kredytu wyrażoną w walucie obcej. Następnie - już bezpośrednio – w celu określenia każdej kolejnej raty – przeliczono wskazywaną przez Bank kwotę w PLN na franki szwajcarskie po kursach ustalanych przez kredytodawcę w jego tabeli kursów. W harmonogramie, który powodowie otrzymali kilka dni po zawarciu przedmiotowej umowy kredytu, wysokość raty kredytu została wyrażona w CHF.

Z umowy nie wynikało, że kurs z tabel Banku ma być rynkowy, sprawiedliwy, czy rozsądny. Przepisy prawa także nie nakładały na pozwanego jakichkolwiek ograniczeń w tej mierze. Prawo nie zakazywało pozwanemu tworzenia dowolnej ilości tabel kursów walut obcych i zamieszczania w nich kursów uznanych za właściwe przez Bank. Z umowy nie wynikało również, aby kurs waluty wpisywany do tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu przeliczania całej kwoty kredytu na CHF, a następnie w dniu spłaty każdej kolejnej raty musiał przybrać wartość rynkową, albo jakąkolwiek wartość możliwą do ustalenia i przewidzenia przez drugą stronę umowy. Umowa nie przewidywała żadnych kryteriów, wedle których miałyby być ustalony kurs z tabeli.

Umowa stron nie ograniczała pozwanego w możliwości wprowadzenia różnych tabel kursów wymiany walut. W konsekwencji, kontrahent banku na podstawie samej umowy nie był w stanie zweryfikować działań Banku podczas ustalania kursów ani zasad, jakimi ten się kierował. Efektem takich postanowień umowy była trwała niemożność ustalenia ostatecznego kosztu kredytu oraz łącznych konsekwencji finansowych związanych ze stosowaniem klauzul indeksacyjnych (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 19 listopada 2021 roku, sygn. I ACa 759/21, L.). Powodowie nie zostali poinformowani w jaki sposób tworzone są obowiązujące kursy banku, jak przedstawiało się historycznie kształtowanie waluty CHF względem złotego, euro, czy dolara amerykańskiego, a także, że raty kredytowe czy też saldo mogą drastycznie wzrosnąć. Nie przedstawiono także powodom symulacji porównawczej pokazującej kształtowanie się zarówno wysokości salda zadłużenia, jak i wysokości miesięcznej raty kredytu, odpowiednio w przypadku PLN i CHF, w sytuacji znaczącej zmiany kursu.

Wskazać należy, że treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą i konsumentem ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów umożliwić właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie sposobu ustalania kursu wymiany waluty obcej, stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób, aby konsument miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę (tak Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 18 listopada 2021 roku, C – 212/20).

Nadto trzeba mieć na uwadze, że zapisy umowy w zakresie wysokości świadczenia kredytobiorcy zostały tak sformułowane, że nie można było w dacie zawarcia umowy ustalić konkretnej wysokości rat, a tym samym całkowitego zobowiązania wynikającego z przedmiotowej umowy. Kredytobiorcy w dacie umowy nie znali faktycznych, całkowitych kosztów kredytu. Wskazana rata kredytu w CHF została określona po uruchomieniu kredytu, zaś o wysokości raty w walucie polskiej kredytobiorcy dowiadawali się w momencie ustalenia przez Bank kursu kupna walut dla CHF.

Brak określenia dokładnej wysokości świadczenia wynikającego z umowy kredytu wskazuje na sprzeczność umowy z art. 353¹ k.c. i art. 69 Prawa bankowego, gdyż umowa kredytu powinna w szczególności określać obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu, czyli wysokość rat, w których kredyt ma być spłacany. Przedmiotowa umowa kredytu

w swej treści zawiera postanowienia rażąco naruszające równowagę kontraktową stron, co skutkuje nieważnością całej umowy z mocy art. 58 § 1 k.c.

Warto w tym miejscu powołać się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, tj. wyrok z dnia 1 kwietnia 2011 roku (III CSK 206/10, L.), w uzasadnieniu którego podniesiono, że jeśli świadczenie nie jest oznaczone, zobowiązanie nie istnieje. Sąd Najwyższy stwierdził nadto, że do istotnych elementów stosunku zobowiązaniowego należy obowiązek świadczenia, natomiast samo świadczenie jest jedynie realizacją tego obowiązku. Świadczenie musi być oznaczone, gdyż oznaczenie świadczenia w połączeniu z oznaczeniem sposobu zachowania się dłużnika pozwala na ustalenie treści stosunku zobowiązaniowego. Jeśli świadczenie nie zostanie oznaczone, nie można mówić o istnieniu zobowiązania ze względu na brak istotnego elementu stosunku zobowiązaniowego. Podobnie wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z 17 stycznia 2003 roku (III CZP 82/02, L.), w którym stwierdził, że „jeżeli brakujące essentialia negotii uzupełnił w umowie sam bank, to składając swoje oświadczenie woli kredytobiorcy nie objęli nim tych istotnych postanowień umowy i skoro nigdy nie wyrazili na to zgody, nie doszło do zawarcia umowy o kredyt. Przywołane orzeczenie dotyczyło niewpisania w dacie zawarcia umowy do jej treści kwoty udzielanego kredytu, która następnie została dopisana przez bank. W okolicznościach sprawy strony uzgodniły kwotę kredytu i wpisały ją do umowy. Nie doszło natomiast do uzgodnienia wysokości świadczenia kredytobiorców. Brak określenia tego świadczenia wynikał z pozostawienia bankowi swobody w określaniu kursów waluty, do której kredyt był indeksowany i nieokreśleniu wysokości części kapitałowej w poszczególnych ratach, co de facto uniemożliwiało wyliczenie wysokości każdej z rat. Umowa stron była zatem dotknięta brakiem sprecyzowania treści świadczenia kredytobiorców, a tym samym treści stosunku zobowiązaniowego”.

Za zasadny należało uznać poniesiony przez powodów zarzut abuzywności postanowień umowy kredytu hipotecznego obejmującej postanowienia umowne zawarte § 1 ust. 3 umowy, § 1 ust. 3A umowy oraz § 11 ust. 5 umowy.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§ 2). Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (§ 4). Nie ulega zatem wątpliwości, iż dla stwierdzenia abuzywności postanowień umownych konieczne jest łączne spełnienie następujących przesłanek: umowa została zawarta z konsumentem, postanowienia umowne nie zostały uzgodnione indywidualnie z konsumentem, postanowienia te kształtują jego prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, postanowienie sformułowane w sposób jednoznaczny nie dotyczy głównych świadczeń stron.

Wszystkie wymienione powyżej przesłanki muszą przy tym zaistnieć kumulatywnie.

Stosownie do treści art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Zgodnie z treścią art. 22¹ k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

Nie ulega wątpliwości, że M. L. (2) i M. L. (1) w chwili zawierania przedmiotowej umowy kredytu działali jako konsumenci, bowiem kredyt został przeznaczony na finansowanie przedpłat na poczet budowy i zakupu od (...) spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) wraz ze spółdzielczym własnościowym prawem do miejsca postojowego (...) położonych w L. przy ulicy (...) (kwota 78.126,00 zł) oraz refinansowanie poniesionych

nakładów na zakup przedmiotowego lokalu (kwota 41.784,00 zł). Kupowana nieruchomość miała służyć powodom wyłącznie na zaspokajanie ich celów mieszkaniowych. Powodowie nie prowadzili działalności gospodarczej. Z kolei pozwany Bank prowadził działalność gospodarczą w zakresie czynności bankowych.

Następnie, koniecznym było ustalenie, czy postanowienia umowne wskazane przez stronę powodową (§1 ust. 3 umowy, § 1 ust. 3A umowy oraz § 11 ust. 5 umowy) zostały indywidualnie uzgodnione z konsumentem (powodami).

Przesłanka braku indywidualnego uzgodnienia została przez ustawodawcę bliżej określona w przepisie art. 385¹ § 3 k.c., który nakazuje uznać za nieuzgodnione indywidualnie „te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta”. Wyjaśnione już zostało w piśmiennictwie, że przez „rzeczywisty wpływ” należy rozumieć realną możliwość oddziaływania na treść postanowień umownych. Z tego też powodu okoliczność, iż konsument znał treść danego postanowienia i rozumiał je, nie przesądza o tym, że zostało ono indywidualnie uzgodnione. Za uzgodnione indywidualnie trzeba bowiem uznawać tylko takie klauzule umowne, na których treść istotnie mógł on w praktyce oddziaływać. Chodzi zatem o postanowienia rzeczywiście, a nie w sposób fingowany, negocjowane bądź o klauzule włączone do umowy wskutek propozycji zgłoszonej przez konsumenta. Trzeba więc badać, czy konsument miał realny wpływ na ewentualną zmianę klauzul proponowanych przez przedsiębiorcę i czy z możliwości tej zdawał sobie sprawę (tak Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 8 sierpnia 2019 roku, sygn. I ACa 79/19, L.).

Dla zrealizowania przesłanki rzeczywistego wpływu konsumenta na treść postanowień umownych nie wystarczy wykazanie, że konsument dowiedział się o treści klauzuli w odpowiednim czasie, a strony prowadziły w tym przedmiocie negocjacje. Konieczne jest udowodnienie wspólnego ustalenia ostatecznego brzmienia klauzuli, w wyniku rzetelnych negocjacji w ramach, których konsument miał realny wpływ na treść określonego postanowienia umownego, chyba że zostało ono sformułowane przez konsumenta i włączone do umowy na jego żądanie (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 6 marca 2019 roku, I CSK 462/18, L.). Również wybór konsumenta jednej z kilku oferowanych przez bank wersji kredytu, nie może być uznany za równoznaczny z indywidualnym uzgodnieniem warunków takiego kredytu (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 19 grudnia 2019 roku, sygn. VI ACa 312/19, L.).

W judykaturze przyjmuje się powszechnie, że klauzule waloryzacyjne zawarte we wzorcach umownych, oparte o kursy walut wskazane w sporządzanych przez kredytodawcę tabelach, pozwalających bankowi na jednostronne regulowanie wysokości rat kredytu indeksowanego np. do waluty CHF oraz wysokości całej wierzytelności, obciążające w praktyce kredytobiorców nieograniczonym ryzykiem kursowym, stanowią niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ k.c. (tak Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 19 listopada 2021 roku, sygn. I ACa 759/21, L.).

W ocenie Sądu, powodowie nie mieli wpływu na kształt kwestionowanych postanowień umownych. Od ich decyzji zależało, czy finalnie zdecydują się zawrzeć umowę, a także, w jakiej wysokości i na jaki okres zaciągną kredyt. Ponadto, za brakiem indywidualnego uzgodnienia kwestionowanych przez powodów postanowień umownych dotyczących indeksacji przemawia już sam sposób zawarcia umowy – opartej o treść stosowanego przez pozwanego Bank wzorca umownego, regulaminów banku oraz przygotowanego i przedłożonego przez pozwanego Bank oświadczeń. Taki sposób zawierania umowy w zasadzie wyklucza możliwość indywidualnego wpływu przez konsumenta na treść powstałego stosunku prawnego, poza ustaleniem kwoty kredytu i okresu kredytowania. Dla skuteczności uwzględniania możliwości negocjacji konieczny jest realny wpływ konsumenta na zaoferowany mu przez bank, a nie teoretyczna możliwość wystąpienia z wnioskiem o zmianę określonych postanowień umowy. Kwestionowane klauzule niewątpliwie zawierają mechanizmy wykonywania umowy kredytowej nie precyzując sposobu ustalania kursu wymiany walut, a jedynie sposób postępowania dając bankowi określoną dowolność kryteriów ich ustalania, a tym samym możliwość uzyskania dodatkowych korzyści kosztem kredytobiorców.

Wskazać należy, że na podstawie spornych postanowień pozwany bank jednostronnie i arbitralnie modyfikował wskaźnik według którego obliczał wysokość zobowiązania powoda. Mechanizm tworzenia tabel kursowych, który

bezpośrednio wpływał na zasadność zobowiązania, nie został w zawartej umowie w żaden sposób wyjaśniony, co oznacza, że główne postanowienia stron zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny. W chwili podpisywania umowy wysokość zobowiązania powodów wobec Banku była nie tylko niejasna, lecz również zupełnie nieznaną. Powszechnie wiadomo, że w umowach o kredyt ze zmienną stopą procentową zawsze istnieje ryzyko zwiększenia kosztów kredytu w przypadku podniesienia stóp procentowych. W umowach związanych z walutą obcą pojawia się dodatkowy element mający bardzo istotny wpływ na ryzyko zwiększenia kosztów obsługi kredytu – niekorzystna zmiana kursu walut, co jest istotne przy określaniu ryzyka związanego z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej. Samo przeczenie stanowisku powodów, którzy twierdzili, że nie mieli wpływu na treść przedmiotowej umowy, należało uznać za niewystarczające.

W myśl art. 385 § 2 k.c. wzorzec umowy powinien być sformułowany jednoznacznie i w sposób zrozumiały. Postanowienia niejednoznaczne tłumaczy się na korzyść konsumenta. W ocenie Sądu wzorzec umowy przygotowany dla powodów przez pozwaną Bank nie został sporządzony prostym i zrozumiałym językiem. Powodowie w toku postępowania przyznali, iż wprawdzie przeczytali umowę, jednakże zapisy w niej były dla nich kompletnie niezrozumiałe.

W dalszej kolejności, niezbędne było dokonanie oceny, czy klauzula indeksacyjna stanowi element głównego świadczenia stron, a jeżeli tak- czy została sformułowana w sposób jednoznaczny.

Główne świadczenie stron to taki element umowy, bez uzgodnienia którego nie doszłoby do jej zawarcia. Przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony kwotę środków pieniężnych, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z nich na zasadach określonych w umowie, zwrotu wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Główne świadczenie strony powodowej, określające wysokość kredytu zostało określone w walucie polskiej w umowie o kredyt. Zaskarżone postanowienia nie określają wysokości kredytu, a jedynie dotyczą sposobu przeliczenia salda zadłużenia oraz wysokości poszczególnych rat na walutę obcą.

Dokonując oceny pojęcia postanowienia umownego określającego główne świadczenie stron, Sąd stanął na stanowisku, iż postanowieniem określającym główne świadczenie stron umowy w wypadku umowy kredytu mają postanowienia określające elementy konstytutywne dla danego typu czynności, pozwalające na jej identyfikację i odróżnienie od umów podobnych. Taka też interpretacja przyjmowana jest w orzeczeniach Trybunału Sprawiedliwości UE wydawanych na gruncie art. 4 ust. 2 Dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.UE.L z 21 kwietnia 1993). W szczególności kwestia ta rozważana była przez Trybunał także na gruncie sprawy kredytów rozliczanych w walucie obcej w orzeczeniu z dnia 30 kwietnia 2014 roku sygn. C 26/13 (orzeczenie wstępne w sprawie Á. K. i H. R. przeciwko (...)), w którym wskazano, iż „Za warunki umowy, które mieszczą się w pojęciu określenia głównego przedmiotu umowy w rozumieniu tego przepisu, należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę.”

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia z dnia 8 czerwca 2004 roku (sygn. I CK 635/03, L.): „Pojęcie „głównych świadczeń stron” (art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c.) należy interpretować raczej wąsko, w nawiązaniu do elementów przedmiotowo istotnych umowy”. Z kolei myśl art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, w umowie kredytowej świadczeniem głównym banku jest oddanie do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwoty środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, zaś świadczeniem głównym kredytobiorcy jest korzystanie z tej kwoty na warunkach określonych w umowie, zwrot kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłata prowizji od udzielonego kredytu. W związku z tym zważyć należy, że kwestionowane przez stronę powodową klauzule dotyczące tego, według jakiego kursu następować będzie przewalutowanie kwot wynikających z umowy, dotyczą jedynie samego mechanizmu przeliczenia głównych świadczeń stron umowy w odniesieniu do waluty obcej. Mają one zatem swego rodzaju charakter „wykonawczy” dla realizacji zobowiązania stron. Niezasadne jest w związku z tym stwierdzenie, że postanowienia te w zakresie wprowadzającym waloryzację, dotyczą głównych świadczeń stron. Zdaniem Sądu, są to klauzule o charakterze jedynie uzupełniającym, nie stanowiącym essentialia negotii umowy

kredytowej. Stanowisko takie zajął również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 stycznia 2016 roku (sygn. I CSK 1049/14, L.) wskazując, że: „postanowienia bankowego wzorca umownego zawierającego uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej (klauzulę tzw. spreadu walutowego) nie dotyczą głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c.”. W konsekwencji uznać należy zatem, iż postanowienia te mają wyłącznie wtórny charakter względem rozstrzygnięć kreujących główne świadczenia stron niniejszego postępowania.

Zdaniem Sądu w niniejszej sprawie została spełniona ostatnia przesłanka dotycząca abyzowności postanowień umownych – rażącego naruszenia interesów konsumenta oraz sprzeczności z dobrymi obyczajami postanowień umownych odnoszących się do klauzul waloryzacyjnych.

Przez działanie wbrew dobrym obyczajom – przy kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego należy rozumieć wprowadzenie do wzorca klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron tego stosunku; rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków stron, wynikających z umowy, na niekorzyść konsumenta. Ocena rzetelności określonego postanowienia wzorca umownego może być dokonana za pomocą tzw. testu przyzwoitości, polegającego na zbadaniu, czy postanowienie wzorca jest sprzeczne z ogólnym wzorcem zachowań przedsiębiorców wobec konsumentów oraz jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w sytuacji w której postanowienie to nie zostałoby zastrzeżone; jeżeli bez tego postanowienia znalazłby się on - na podstawie ogólnych przepisów - w lepszej sytuacji, należy uznać je za nieuczciwe (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 listopada 2015 roku, I CSK 945/14, L.). O sprzeczności z dobrymi obyczajami można mówić, gdy dochodzi do działań wykorzystujących niewiedzę i brak doświadczenia konsumenta, jak również jego dezinformację. Do działań sprzecznych z dobrymi obyczajami można również zakwalifikować wywoływanie błędnego przekonania konsumenta lub niezapewnienie mu rzetelnej, pełnej, prawdziwej informacji. Innymi słowy: to zachowania nieuczciwe, które są niezgodne z zasadą równorzędności stron kontraktujących (tak Sąd Okręgowy – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 22 marca 2021 roku, XVII AmA 12/19, L.).

Oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.) dokonuje się z chwili zawarcia umowy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2020 roku, III CSK 99/18, uchwałę Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 roku, III CZP 29/17, L.).

Wskazać należy, że na mocy spornych postanowień umownych, to pozwany Bank mógł jednostronnie i arbitralnie modyfikować wskaźnik, wedle którego obliczana była rata kredytu powodów, wysokość zobowiązania. Przyznanie sobie przez pozwanego prawa do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych kursu kupna oraz sprzedaży franka szwajcarskiego oraz wysokości tzw. spreadu (tj. różnicy między kursem sprzedaży i zakupu waluty obcej) przy pozbawieniu konsumenta jakiegokolwiek wpływu na powyższy mechanizm, bez wątplenia narusza jego interesy i jest sprzeczne z dobrymi obyczajami. Również brak określenia w umowie sposobu ustalania kursów walutowych na potrzeby przeliczenia salda zadłużenia na walutę obcą oraz przeliczenia na walutę polską (złotówki) kwoty wymaganej do spłaty kredytu w sposób rażący narusza interes konsumenta.

Sąd podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 22 stycznia 2016 roku w sprawie I CSK 1049/14, że „mechanizm ustalenia przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta”.

Stanowczo trzeba podkreślić, że informacja o ryzyku walutowym z uwagi na długoterminowy charakter zobowiązania powodów, powinna zostać przedstawiona kredytobiorcom w sposób pełny i zrozumiały (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 roku w sprawie II CSK 483/18, Legalis).

Z pewnością nie może o tym świadczyć lakoniczne oświadczenie zawarte w § 29 umowy, że „Kredytobiorcy oświadczają, że zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje. Kredytobiorcy są świadomi, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikających z niekorzystnych wahań

kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na zwrot kosztów obsługi kredytu. Kredytobiorcy oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów obowiązującymi w (...) oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu i w pełni je akceptują”. O rzetelnym poinformowaniu powodów o ryzyku walutowym nie świadczy również oświadczenie powodów podpisane w dniu 26 kwietnia 2007 roku „przedstawiciel (...) Banku S.A. przedstawił im w pierwszej kolejności ofertę kredytu/ pożyczki hipotecznej w polskim złotym. Po zapoznaniu się z tą ofertą zdecydowali, iż dokonują wyboru oferty kredytu/ pożyczki hipotecznej denominowanej w walucie obcej mając pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, a w szczególności tego, że niekorzystna zmiana kursu waluty spowoduje wzrost comiesięcznych rat spłaty kredytu/pożyczki hipotecznej oraz wzrost całego zadłużenia. Ponadto zostali poinformowani przez przedstawiciela (...) Banku S.A. o jednoczesnym ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej polegającym na tym, że w wyniku niekorzystnej zmiany stopy procentowej może ulec zwiększeniu comiesięczna rata spłaty kredytu/ pożyczki oraz wartość całego zaciągniętego zobowiązania. Powodowie są świadomi ponoszenia obu rodzajów ryzyk, związanych z wybranym przez nich produktem kredytowym. Przedstawiciel (...) Banku poinformował powodów również o kosztach obsługi kredytu w wypadku niekorzystnej zmiany kursu walutowego oraz zmiany stopy procentowej tj. o możliwości wzrostu raty kapitałowo – odsetkowej. Informacje te zostały przedstawione w postaci symulacji wysokości rat kredytu”.

Sąd zwrócił uwagę, że pracownik Banku przedstawił powodom przedmiotowy kredyt jako bezpieczny produkt wskazując na stabilność waluty franka szwajcarskiego. Pozwany nie przedstawił jakichkolwiek dowodów świadczących o prawidłowym i rzetelnym poinformowaniu powodów, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, czego efektem może być obowiązek zwrotu wielokrotnie wyższej od uzyskanej kwoty kredytu mimo dokonywania regularnych spłat. Umieszczenie w umowie stosownego zapisu nie oznacza bowiem, że wiedza ta została powodom rzeczywiście przekazana i że dotarła do nich w sposób zrozumiały.

Powyższe wskazuje na nielojalne zachowanie pozwanego Banku wobec powodów, bowiem obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego w kontekście długoterminowej umowy nie został przez pozwanego dokonany z należytą starannością. Należyta informacja o ryzyku kursowym nie może opierać się na założeniu, że każdy rozważny kredytobiorca świadomy jest, że kursy walut są zmienne. Istotne bowiem jest nie to, że kursy walut ulegają zmianie, a to jakie skutki takich zmian dla wysokości świadczeń stron oraz jakie są ich granice. Nawet rozważny konsument nie jest profesjonalistą, który powinien posiadać wiedzę i umiejętności jej profesjonalnego zastosowania w zakresie analiz ekonomicznych lub finansowych, czy też wiedzę o historycznych zmianach kursów walut. Przy ocenie ryzyka kursowego jest w pełni uprawniony do opierania się na informacji, która nie będzie go wprowadzać w błąd. Brak tego rodzaju porzucenia, pomimo, że banki posiadały pewne scenariusze, czy prognozy rozwoju sytuacji na poszczególnych rynkach, wskazuje na rażące naruszenie interesów powodów jako konsumentów (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 października 2021 roku, I ACa 955/21, L.). Zatem nie budzi wątpliwości Sądu, że obciążenie powodów praktycznie nieograniczonym ryzykiem kursowym, godzi w ich interesy ekonomiczne.

Mając powyższe na uwadze należy uznać, że klauzule indeksacyjne zawarte w § 1 ust. 3 umowy „waluta waloryzacji kredytu CHF”, § 1 ust. 3A umowy „kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 18 maja 2007 roku według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 53.590,56 CHF. Kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania Banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, może być różna od podanej w niniejszym punkcie” oraz § 11 ust. 5 umowy „raty kapitałowo- odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50” przedmiotowej umowy kredytowej, nie pozwalały powodom w chwili zawierania umowy na poznanie prawdziwej wysokości zobowiązania, jakie mieli później oddać pozwanemu, ani nawet obiektywnych czynników, od których jego wysokość miała zależeć.

Dalsze utrzymanie umowy kredytowej, po wyeliminowaniu klauzul zakwestionowanych przez kredytobiorcy, nie jest możliwe, trzeba przyjąć upadek całej umowy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 listopada 2019 roku, sygn. I ACa 268/19, L.).

Należy podzielić stanowisko zaprezentowane przez Trybunał Sprawiedliwości UE w wyroku z dnia 3 października 2019 roku w sprawie D.vs (...) C-260/18, że artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę.

Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5.04.1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz. UE z 1993 roku L 95, s. 29 ze zm.) należy interpretować w ten sposób, że warunek umowy uznany za nieuczciwy należy - co do zasady - uznać za nigdy nieistniejący, tak by nie wywoływał on skutku wobec konsumenta. W konsekwencji sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć z reguły skutek w postaci przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku tego warunku (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 listopada 2019 roku, II CSK 483/18, L.).

Sąd podziela stanowisko wyrażone w Uchwale Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 roku w sprawie III CZP 6/21, iż „niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną”. Zwrócić należy uwagę, że powodowie konsekwentnie żądali stwierdzenia nieważności umowy kredytowej zawartej z pozwanym Bankiem w dniu 6 czerwca 2007 roku. M. L. (3) i M. L. (1) mają pełną świadomość konsekwencji wynikających ze stwierdzenia nieważności umowy i się na nie zgadzają.

W efekcie powyższych rozważań Sąd uznał, że umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 6 czerwca 2007 roku nr (...), zawarta pomiędzy M. L. (1) i M. L. (2) a (...) Bankiem S.A. z siedzibą w W. (poprzednikiem prawnym (...) S.A. z siedzibą w W.) jest nieważna zgodnie z art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 353¹ k.c. Przedmiotowa umowa kredytu w swej treści zawiera opisane wyżej klauzule abuzywne, a ich konsekwencją jest brak związania nimi powodów. Skutkiem uznania powyższych postanowień umownych za abuzywne jest konieczność ich pominięcia przy ustalaniu treści stosunku prawnego. Usunięcie klauzul określających główne świadczenia stron, które zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny ze skutkiem ex lege i ex tunc powoduje, że brak jest określenia w umowie jej essentialia negotii (elementów koniecznych) przewidzianych w art. 69 Prawa bankowego, ponieważ ich wyeliminowanie nie pozwoliłoby obliczyć sumy, jaką należy zwrócić z tytułu kredytu. Sąd nie jest władny uzupełniać luk powstałych po wyeliminowaniu tych klauzul. Stanowiłoby to bowiem niedopuszczalną konwersję umowy, zwłaszcza że wprowadzanie w miejsce kursu kupna i sprzedaży CHF jakiegokolwiek innego miernika wartości (np. kursu średniego NBP) byłoby zbyt daleko idącą modyfikacją umowy. Wprowadzałoby do niej zupełnie nowy element. Ani art. 385¹ k.c., ani żaden inny przepis prawa nie daje podstaw do zastąpienia abuzywnej klauzuli waloryzacyjnej inną, a w szczególności taką, która określałaby inny sposób ustalenia kursu waluty waloryzacji (tak Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 26 października 2020 roku, I ACa 530/20, L.).

Nieważność umowy kredytu z dnia 6 czerwca 2007 roku skutkowałą uznaniem za zasadne żądania powodów o zwrot tego, co na jej podstawie świadczyli w okresie od dnia 25 czerwca 2007 roku do dnia 26 grudnia 2019 roku.

Stosownie do treści art. 410 § 2 k.c. świadczenie jest nienależne, jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Zważyć należy, że powództwo o świadczenie (o zapłatę) może dotyczyć wyłącznie świadczeń już spełnionych przez powodów. Zwrócić należy uwagę, że powództwo o zapłatę, które powodowie zawarli w pozwie obejmuje wyłącznie wniesione już przez nich raty kredytowe i nie dotyczy to kolejnych (przyszłych) zobowiązań okresowych, które kredytobiorca obowiązany jest uiszczać na rzecz banku. Sąd Najwyższy potwierdził, że nawet w przypadku nieważności umowy kredytu walutowego, zobowiązania stron do zwrotu otrzymanych nienależnie świadczeń są od siebie niezależne. W rezultacie dokonane już przez kredytobiorców spłaty

rat nie stanowią zaliczki na poczet należności przysługujących bankom (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 lipca 2021 roku, III CZP 41/20, L.). Kredytobiorca może żądać zwrotu świadczenia od chwili w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna (zob. uchwałę składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 roku, III CZP 6/21, L.).

Jak wynika z opinii biegłego sądowego z zakresu rachunkowości (oraz historii wpłat) powodowie w okresie od dnia 25 czerwca 2007 roku do dnia 26 grudnia 2019 roku z tytułu przedmiotowej umowy kredytu spłacili kwotę 92.654,34 zł.

Uwzględniając powyższe, Sąd w punkcie II wyroku zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów M. L. (1) i M. L. (2) kwotę 92.654,34 zł z tytułu spełnionych przez powodów na rzecz pozwanego rat kapitałowo-odsetkowych w wykonaniu nieważnej umowy kredytu hipotecznego z 6 czerwca 2007 roku wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 23 września 2019 roku do dnia zapłaty.

O odsetkach Sąd orzekł stosownie do treści art. 481 § 1 k.c., który stanowi, że jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Zgodnie z art. 455 k.c. jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Powodowie przed wystąpieniem z niniejszym powództwem, pismem z dnia 9 września 2019 roku wezwali pozwanego Bank do zapłaty (wezwanie k. 35-37).

Pozwany rozpatrzył reklamację w dniu 23 września 2019 roku, wobec czego odsetki za opóźnienie od kwoty 92.654,34 zł należało zasądzić, zgodnie z żądaniem pozwu tj. od dnia sporządzenia odpowiedzi na reklamację powodów przez pozwanego – od dnia 23 września 2019 roku do dnia zapłaty (pismo k. 38-39) (punkt II wyroku).

Odnosząc się do poniesionego w odpowiedzi na pozew zarzutu strony pozwanej dotyczącego przedawnienia roszczeń powodów w zakresie rat spłaconych na 3 lata przed wniesieniem pozwu. Jak wynika z uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 roku w sprawie III CZP 11/20 (L.) termin przedawnienia należy liczyć od momentu złożenia przez powoda – konsumenta oświadczenia o skorzystaniu ze swych uprawnień konsumenckich, co nastąpiło w piśmie skierowanym do pozwanego Banku z dnia 9 września 2019 roku. Skoro zatem pozew w niniejszej sprawie został wniesiony w dniu 17 marca 2020 roku, to stwierdzić należało, iż roszczenie o zapłatę nie przedawniło się.

W punkcie III wyroku Sąd uznając zasadność roszczenia głównego, oddalił roszczenia ewentualne w całości.

O kosztach procesu w punkcie IV wyroku Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.

Na koszty procesu poniesione przez powodów składają się: wynagrodzenie pełnomocnika powodów będącego radcą prawnym – 5.400 zł, ustalone na podstawie § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. z dnia 3 października 2018 roku Dz. U. z 2018 roku poz. 265), opłata od pełnomocnictwa – 17 zł (k.29), opłata od pozwu – 1.000 zł (k.49) oraz uiszczona zaliczka na poczet wynagrodzenia biegłego w kwocie 2.000 zł i 53,69zł. (k.328 i 395). Uwzględniając powyższe Sąd zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów M. L. (1) i M. L. (2) kwotę 8.470,69 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Mając na uwadze powyższe, w oparciu o przywołane przepisy, Sąd orzekł jak w sentencji.